

ZADNJA IZMENA

Hansjörg Schertenleib*Brat in sestra*

(Odlomek iz romana)

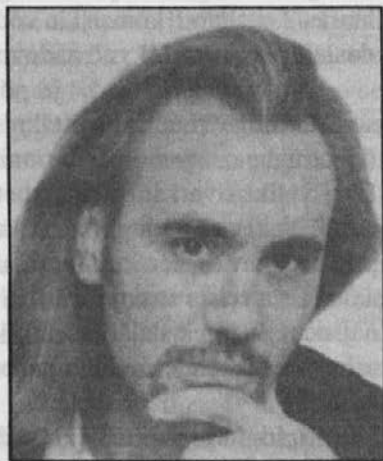
Brat in sestra

Martina je položila indijanski horoskop, svoj rokopis, ob pisalni stroj. Najprej je na ovojnico z oznako zoološke trgovine natipkala bratov naslov, potem pa v stroj napela list in začela prepisovati zgodbo o žabah. Verzalka M se je zatikala in Martina je morala vsakih nekaj vrstic odstraniti pokrov, da bi vzvod potisnila nazaj. Končno je pokrov odstranila in ga položila na tla; zdaj je videla bobnič barvnega traku, kako je ob vsakem udarcu skočil malce naprej. V tišini so tipke na papir udarjale neznansko glasno, črko za črko, in ko je Martina naredila premor, je potisnila svetleč globus na rob mize in se odpravila na majhno potovanje okoli sveta.

Zakaj je nekaj žab zapustilo vodo

V davnih časih so žabe živele v vseh ribnikih, jezerih in rekah sveta. Povsem zadovoljne so pele svoje pesmi, sedele na svojih lilijah in legale jajca, ta so se spreminjala v paglavce in potem – kot da bi se zgodil čudež – v žabe. Življenje je bilo lepo in žabe so bile zvečine srečne.

Vendar je nekega dne eden izmed žabjih poglavarjev – njegovo ime

je bilo Ripid-do – postal nezadovoljen. S svoje lilijeve je lahko dan za dnem v daljavi nekaj opazoval. To, kar je videl, je bilo večje, kot pa tisto, kar je videl kadar koli prej. Večidel je bilo zeleno, navzgor pa je postajalo belo. Opazoval je, kako se je veliko drugih živali plazilo, na videz lačnih, navzgor, in ko so se čez ure vrnile, so napravile vtis, kot da bi dobile veliko hrane. Z muhami, komarji in vodnimi insekti, s katerimi se je prehranjeval doslej, počasi ni bil več zadovoljen.

"Na tej veliki stvari," je pomislil, "morajo biti čudovite stvari. Zato so tudi druge živali videti tako srečne in site, ko se vrnejo. Ni pravično, da me žabe ostajamo v tem ribniku in da moramo jesti vedno isto. Hočem k tej veliki stvari in si priskrbeti nekaj takega, kar je moč dobiti za jed tam." Nekega dne je poklical kačo, ki jo je videl, kako se je plazila dol po veliki stvari, ter jo povprašal, kje je bila in kaj je jedla.

"Tista velika stvar je hrib," je dejala kača. "Na njegovem vrtu so največji, najsočnejši in najslajši insekti, kar sem jih doslej videla. V primerjavi z njimi so tukajšnje muhe kot komarji. Kako srečna sem, da lahko grem na hrib!"

Ripid-do je razmišljal o kačinih besedah, polotila se ga je strahovita lakota po dobrotah, ki jih je opisala kača. Vsem žabam je začel praviti o tem. In ko je o tem poročal, je zvenelo tako vabljivo, da so to hotele poskusiti vse žabe. Kmalu so žabe iz tega ribnika pripovedovale žabam sosednjega in tako se je novica hitro razširila, da so vse žabe v vseh ribnikih, potokih, jezerih in rekah okrog hriba postale nezadovoljne s tem, kar jim je dodelil Veliki Duh.

Končno je Ripid-do smelo predlagal: "Priatelji," je rekel, "ker vas Veliki Duh očitno poskuša prikrajšati za najlepše stvari v življenju, krenimo na svojo pest na tisti hrib in pozabimo na kraje, kjer živimo zdaj." Nekaj žab je privolilo v ta predlog. Resnično so bile prepričane, da je Veliki Duh nanje pozabil ali jih prezrl. Druge so spet menile, da bi bilo težko živeti na hribu in zunaj vode, ne glede na to, kako veliki so insekti. "Strahopetci ste," je odvrnil Ripido-do. "Me žabe lahko živimo na zemlji. Zmoremo vse. Ali ne sedimo že ves dan na naših lilijah zunaj vode? Veliki Duh samo zato govori, naj ostanemo zunaj vode, da bi nas odvrnil od vseh teh čudovitih reči, ki jih uživajo druge živali. Gremo na hrib!" Ko je končal svoj govor in ko je bil govor sporočen vsem žabjim ribnikom, je Ripi-do v sebi zaslišal

glas. "Mali brat," je rekel glas, "vse sem vam dal, kar potrebujete za dobro življenje. Ne pehajte se za stvarmi, ki jih imajo druge živali. Bodite srečne in pojte slavospeve dobrim stvarjem, ki jih imate.

In ne odpravite se danes na hrib, to bi pomenilo samo nesrečo."

Čeprav je Ripid-da to spravilo v negotovost, je bil kljub vsemu tako trdno prepričan, da mu bo kaj ušlo, zato se za opozorila Velikega Duha ni zmenil. Kmalu se je z žabami, ki so mu sledile, odpravil na hrib. Ko so prispeli do vznožja hriba, so ugotovili, da so se druge živali, ki so se po navadi k jedi odpravljale navzgor, razburjeno vračale. "Na hribu danes nekaj ni v redu," mu je rekla kača, s katero se je pred kratkim pogovarjal. "Vrnite se v svoje ribnike!"

Žabe pa so bile trdno odločene. Ripi-do je bil prepričan, da je Veliki Duh vse druge živali prisilil k tako čudnemu obnašanju, saj bi tako žabe prelisil, in da so živali prostovoljno privolile v to, ker hrane niso hotele deliti z vso vojsko žab, ki so hitele na hrib.

In tako so se kljub vsem opozorilom odpravile navzgor in iskale slastne insekte, saj so upale, da jih bodo našle. In nekatere so zares našle nekaj insektov, ki so bili večji in slastnejši, kot so jih videle kadar koli prej. Zvečine pa so insekti letali – kot tudi druge živali – v velikih rojih v dolino.

Med hojo so žabe opazile, da se je bel sneg na vrhu hitro topil in da je voda v hudournikih začela dreti s hriba. Ko so to videle, so se nekatere prestrašile in hotele so se vrniti. Vendar jih je Ripid-do označil za strahopetce in jih pozval, naj gredo naprej. Kmalu je hudournikom sledila reka iz staljenega kamna in se zlila čez gorski hrbet, velik parni oblak je zagrnil vse žabe in jim požgal kožo.

"Ne vračajte se, bratje in sestre," je zakričal Ripid-do. "Če Velikemu Duhu pokažemo, da njegovim zvižajčam ne bomo nasedli, bo vsega kmalu konec."

Vendar konca ni bilo videti – prav nasprotno: bilo je še hujše, izbruh vulkana pa je naraščal. Ripid-do ni vedel naprej; zadnji hip je spoznal, da je veliko veliko bratov in sester spravil v nevarnost, samo zato, ker je to, kar je hotel, imel za pomembnejše kot pa to, kar mu je namenil Veliki Duh.

"Veliki Duh," je molil z vso gorečnostjo, "želel bi žrtvovati samega sebe, če boš rešil vse žabe, ki so mi sledile. Ne bi bilo pravično, če bi morale

trpeti zaradi mojih napak. Moral bi poslušati tvoja in svarila drugih živali."

"Mali brat," je zaslišal glas v ušesu, "rešil bom vse, ki so ti sledili, ker so dobili poduk. Naj skočijo v slap, ki je pred vami. Varno jih bo spravil nazaj v ribnike, potoke in jezera. Vendar ti ne smeš skočiti vanj."

Ripid-do je storil, kakor mu je bilo naročeno. Kmalu je vse žabe odnesla voda na varno. Ripid-do je sedel tu in opazoval, kako je slap postajal vedno močnejši. Vedel je, da je naredil napako, in pričakoval je, da ga bo doletela usoda. V hipu ga je zadel sunek vetra in ga odpihnil na drevo, ki je bilo tako visoko na hribu, da ga slap ni mogel več doseči. Zdaj je bil na varnem in videl je, kako se je izbruh vulkana bližal koncu.

"Mali brat," je spet zaslišal glas, "ker si si tako želel živeti na hribu, boš to odslej imel. Manjši boš kot prej in ne boš več živel v vodi. Drevesa bodo tvoja domovina in domovina tvojih otrok za vse naslednje rodove."

Tako so nastale drevesne žabe, ti čudni, na kopnem živeči sorodniki srečnih vodnih žab.

Martina je prepognila pet strani in jih spravila v ovojnico. Tipkanje s starim strojem jo je utrudilo in ugasila je delovno svetilko.

Temno kot v rogu je bilo zdaj na Martininem Dunaju. Glavo je položila med prekrižane roke in zaspala v prijaznem blesku osvetljenega planeta.

In pred zamreženim oknom je stala noč. Črna kot vranja peresa.

6.

ZA ZAPRAŠENO IZLOŽBO SE JE USTAVIL ČAS.

Dolge in mirne popoldanske ure so bile Martini najbolj všeč; živali so zaspale, in samo redko kdaj so kupci zašli v zoološko trgovino v Josefstadtu. Največkrat so bile to stare, osamljene ženske, ki so se pogovarjale s svojimi prenažrtimi dakli, kot da bi bili ljudje. Priložnostno so pri njej kupovali tudi moški v lodnastih plaščih; na kratkih vrvicah so vodili svoje izučene ovčarje v trgovino, to je bilo sicer prepovedano, in Martina je polna gnusa pomislila na pošasti, polne sovraštva, na Stephansplatzu, na žugajoče pesti starcev in na fašistične parole.

Zvečine pa je nemoteno sedela za blagajno, ob sebi je imela kup knjig in ta je rasel iz dneva v dan – stanje, ki jo je spominjalo na njene bralne

dopoldneve na podstrešju, čeprav doslej še ni odprla nobene knjige iz knjižnice gospe Brandl. Ni ji bilo do tujih zgodb in predvsem premišljevala je.

Ptiči so žvrgoleli, morski prašički žvižgali, ona pa je potovala skozi spomine kot skozi kakšno hišo, v kateri ni poznala niti polovice sob. Še nekajkrat je telefonirala Markusu, slušalko pa je vedno znova dvignila njegova druga žena in trdila, da Markusa ni doma in naj končno opusti svoje otročje klice. V desetih zakonskih letih sta se zanašala čisto sama nase in živela odmaknjeno v idili, ki je delovala samo zaradi domneve, da vesta vse bolje kot drugi. Potemtakem je bilo lahko držati skupaj. Na vsaki dve, najpozneje na vsaka tri leta sta se preselila, iz ene vaške skupnosti v drugo, včasih sta celo poučevala na isti šoli. Vsako izmed njunih stanovanj je imelo okusno in uporabno opravo; mesece in mesece sta lahko iskala čisto posebno preprogo ali pa senčnik za stoječo luč ob knjižni omari. Ko je bila stanovanjska oprava popolna, sta se osredotočila na stanovanjske oglase in na razpise delovnih mest.

Tokrat se Martina ni spraševala, pred čim je pravzaprav odhajala.

Markusova tesnoba je bila njegova moč in vedno znova mu je uspelo, da je bila Martina deležna. Blato, v katero si se brez odpora potopil, kajti proti svoji tesnobi se ni bojeval, hranil jo je, kot se hrani zverina, dokler ni tako močna, da komu odtrga glavo. In tako je bila njegova tesnoba baterija, ki ga je ohranjala pri življenju. Verjetno bi jo že enkratna nezvestoba obranila pred katastrofo.

Ko sta si po sedmih letih priznala konec, sta se odločila za otroka – reševalni poskus, ki bo propadel, to je Martina vedela že med nosečnostjo. Ko jima je zdravnik razkril, da je njun sin avtist, sta to zagrabila kot naslednjo priložnost in bila na skrivaj srečna, kot sta leta pozneje priznala, za dvojno nalogo, ki se jima je zastavila. Bolezenske značilnosti njunega sina so se slišale kot opis stanja njunih zadnjih zakonskih mesecev. In tako sta program, ki sta ga za Ralpa izdelala skupaj z nekim specialistom, hkrati razumela kot reševalni program njune zavožene zveze. Martina je odpovedala službo in z opazovanjem začela razumevati svet svojega sina. Dneve in dneve je sedela ob njem; sončna svetloba mu je poplesavala po telesu in po tleh se je vrtela vrtavka. Ralphi gibi so bili natančni in usmerjeni samo na plastično vrtavko; nikoli ni pogledal skozi okno in zdelo se je,

da Martine sploh ne zaznava. Če je izpustil edini predmet svojega sveta, se je začel pozibavati z zgornjim delom telesa; pogosto ure in ure trajajoč ritual, ob katerem je z odprtimi očmi bolščal sam vase in postal ujetnik svoje simulirane dejavnosti.

Po nekaj tednih je Martina videla dovolj. Kupila je še drugo vrtavko in začela posnemati Ralpa. Tako sta sedela drug ob drugem na tleh in bolščala v simbole. Sonce, mesec, riba in ptica: slike so tudi za Martino postale edine koordinate sklenjeno delujočega univerzuma. Vsa Ralfova energija se je osredotočila na to vrtavko – bila je predvidljiva in je v celoti ustrezala njegovi predstavi o času in prostoru, v kateri ljudje niso imeli prostora: premikali so se nepreračunljivo, bili so glasni in zmedeni. Po nekaj mesecih Martina ni več videla razloga, da bi Ralpa navdušila za miroljuben in organiziran svet stvari; predobro je razumela njegovo držo in popolnoma se mu je prilagodila.

Tako sta tristopenjski program in Ralfovo zdravljenje propadla. Martina je obtičala v pritrjevanju in sočustvovanju in zato je bil že naslednji korak odveč: Ralpu naj bi pokazala, da je bil njen svet predvidljiv in zares preračunljiv in da se je splačalo zapustiti kozmos stvari in samoinscenirajočih ritualov. Tretja stopnja, učni program, ki so ga razvili vodilni zdravniki, je izgubil vsak smisel. Po letu dni, Ralpa je imel medtem dvaintrideset mesecev, so ga po nujnem nasvetu zdravnikov poslali v dom. Ko Martina kmalu nato ne bi bila spoznala nekega moškega, bi tudi ona izginila v njegovem svetu stvari.

Ker o skokih čez plot ni imela pojma, je bil njen zakon izgubljen. Martina se je natančno spominjala avtomobilske vožnje v Juro, pri kateri je vse propadlo: megla in zakotne kmetije s konji, ki so se za belo svetlečo se ograjo podili po jasi, in končno spodnja postaja vlečnice, na kateri so bila okna zabita z deskami. Vendar kmalu ni bilo nobenega drevesa več in cesta se je končala ob vznožju melišča.

"In zdaj," je posmehljivo rekel Markus, "bi se rada v tej od boga zapuščeni kamniti puščavi sprehajala?"

V stranski dolini so ob hiši stale barake, pokrite s ploščami iz iskrečega se gnajsa.

"Tu bi rada stanovala," je rekla Martina spravljivo.

"Vendar ne z mano."

"Potem pač sama."

Napravila sta nekaj korakov, čez jaso je vel veter. Rumeno ožgana trava je bila vlažna.

"Saj to je nesmisel."

Martina se ni odzvala.

"Pri tem usranem vremenu avto zapustiti samo za sekundo. Kaj sploh želiš tukaj?"

"Potem se odpeljiva pač nazaj."

Komaj da je Markus odprl vrata, mu jih je sunek vetra iztrgal iz rok. Martina je videla svojega moža, kako ga je sunek vetra odnesel v skalnato puščavo – drobcena figura z nemočno mahajočimi rokami. Strmoglavi naj, si zlomi tilnik. Markus je zaloputnil vrata in odpeljal. Pozneje, ko sta že videla vaše strehe, so skozi oblake prodrli sončni žarki. Turisti so se sprehajali v vetru, pisane pelerine so bile napihnjene kot baloni. Markus je spodaj ustavil avto; na preprogi so ležali kamni priročne velikosti. Udarec, je pomislila Martina, in vetrobransko steklo bi počilo. Molče sta sedela v avtu in kadila, sonce je že grelo plastiko armaturne plošče.

Skozi gozd se je s cvilečimi zavorami previdno pripeljal tovornjak, natovorjen z lesom. Za zatemnjenim steklom je kraljeval mišičast voznik, na steni kabine pa je Martina zagledala sliko lepotice.

"In zdaj?"

"Kaj pa vem. Sprehodiva se malo."

Na strmini so se gnetle ovce, ob strani je sedel mož. V breznu se je penila voda, mešani gozd se je pogrezal v vas. Vrhovi hribov so bili zagnjeni v oblake in spregovorila nista niti besedice, čeprav sta hodila tesno drug ob drugem. Grmovje je stalo v razrahljanih vrstah in obrobljalo pašnik, na katerem je revskajoč poskakoval pes. Iz nižine je pihljal veter; če ga ni bilo, je spet postalo zadušljivo.

"Ustrano vreme. Že se potim kot svinja".

Končno spregovôri, je pomislila Martina, spregovôri, saj vse to nima nobenega smisla, niti najmanjšega smisla nima. Povej mu končno o drugem moškem, zdaj in tukaj.

In potem mu je vse povedala.

Markus je negibno obsedel, dokler Martina ni več vzdržala in je vstala. Do avta je potrebovala skoraj pet minut. Vendar je Markus ni dohitel, in

takoj je šla naprej, po kačasti cesti navzdol. Martina je stopila na vlak, ki je pripeljal, prav ko je prišla na peron.

Pretepala se nista nikdar; enkrat mu je Martina vrgla knjigo tesno mimo osuplega obraza, bil je leksikon, težak kot kamen. Markus se je obrnil, jo prijel za glavo in jo za dolge lase potegnil v mednožje.

"Tam," je kričal, "liži ga, presneta cipa!"

"Pusti me!"

In potem mu je nohte povlekla čez ličnico, skorajda nežno, in kljub temu so globoke praske potem takoj krvavele. To je bila slika, ki ji je za zaprašenim izložbenim oknom v Josefstadtu vedno znova blodila po glavi. Njeni polakirani nohti, njeni hitri gibi, in potem Markus, obnemel od strahu in osupel zaradi krvi na svojih prstih, ki so takoj segli v rano.

Ko je končno vsaka misel ob tej sliki okamenela, nohti, kri in Markus, ki je na najneumnejših koncih iskal obliže, dokler mu končno rane ni oskrbela ona, in ko se je vsak poskus spominjanja končal s to sliko, je bila Martina vesela obiska gospe Brandl. Natanko ob petnajsti uri je v njeno trgovino vsakokrat prinesla termovko z vročo kavo in potem sta sedeli v pisarni in klepetali. Martina je svojo najemodajalko naučila preproste italijanske igre s kartami, vendar je pa nikdar nista igrali za denar. Tista, ki je izgubila, je morala prinesiti sladico iz slaščičarne čez cesto z dvema marmornatima mizicama, s prastarim kavnim strojem in papagajem, ki ga je lastnica pred več kot desetimi leti kupila pri gospe Brandl in ki je sedel ob vhodnih vratih, zmerjajoč in grajajoč.

Danes Martina ni imela sreče; izgubila je prve štiri igre in brez komentarja stekla čez cesto. Dve mizi sta bili zasedeni in dve stari teti, nosili sta usnjene rokavice in klobuk s pajčolanom, sta se glasno pogovarjali:

"Strašno, to pecivo, strašno!"

"Res je. In tako strašno majhni koščki!"

Papagaj se je posmehoval, očitajoč, stresajoč verižico, na katero je bil privezan. Martina je kupila makovo potico in izgubila tudi naslednje štiri igre. Proti četrti uri je gospa Brandl zapustila svojo zoološko trgovino in Martina se je usedla spredaj. Da bi ušla svojim kot britva ostrim nohtom in Markusovemu krvavečemu licu, je odprla eno izmed knjig: Ricarda Huch, *Razosebljenost*, prva izdaja iz leta 1921. Komaj da je prebrala prvo vrstico gesla Gottfrieda Kellerja v knjigi, že je pri vratih pozvonilo.

Nenavadno je bilo, da je vedela, ne da bi pogled dvignila od knjige, da v trgovino ni stopila katera od običajnih starih gospa, prav tako tudi ne kak gospod v lodnastem plašču; nobena stranka, temveč gost. Moto je prebrala do konca, s pospešenim utripom.

"Golobov ne prodajate?" je vprašal.

"Že", je odgovorila Martina, ne da bi ga pogledala, "vendar samo take, ki živijo in odletijo, na žalost."

"Mora pa biti zelo napeto, to, kar berete."

"Če so bile osebne podobe iz religije izvlečene, njena svetišča propadejo, ostanek je pa samo molčanje," je brala Martina in ga končno pogledala. Nosil je kavbojke in črn platnen jopič, na njegovem reverju je visel metuljček iz pločevine.

"Ampak danes dovoliš, da te povabim na kavo, a ne?"

"Ne," se je Martina smehljala, "na večerjo."

"Če boš rekla McDonald, bom izvlekel revolver."

In potem si je Robert dal pokazati vse ptice pevke; Martina jih je dvigovala iz kletk in jih postavljala na svoj kazalec, tam so razburjeno mežikale z očmi, ker niso vedele, koga naj gledajo, žensko ali moškega.

Signorina soba

(Odlomek iz romana)

II

Hiša moških in Signorina soba

2.

Sedel sem med posteljo in omaro, pri zagrnjenih zavesah, ki so zadrževale sončne žarke in jih precejale v motno zlato. Odpreti samo vrata, to ne bi bilo dovolj. Treba je bilo vstopiti v sobo, da bi me odkrili. Martoc-

chia je kašljal. Ležal je na hrbtu, z roko na ustih. Spal je tako globoko, da ga je dihanje komajda premikalo. Njegova upadla, gola glava je nepremično ležala na blazini, iz ušes so mu rasli šopi dlak. Zadnje dni sem se potem, ko sem porazdelil zdravila, vedno usedel v Martocchievo sobo. Skrit za omaro sem v sobi preprosto sedel in pustil minevati čas. Hrup na medicinskem oddelku je bil moški, vojaški, oddaljeni glasovi kratki in gospodovalni. Po nekaj minutah sedenja v Martocchievi pozabljeni sobi sem vedno zapadel v nekakšno polspanje, na novo urejeval stvari in dogodke iz otroštva. Pozabljal, zavestno izgubljal in na novo izmišljal. Oče, ki sedi pred hišo, na kolenih puška, ki jo vestno čisti. V ozadju šola, neskončna vrsta ponošenih čevljev. Nikdar ga nisem videl s puško. Ni ga bilo moč videti. Izmaknil se je pogledom odraslih. Pod posteljami, če si odpihnil kepice prahu, oblaki prahu, v omarah in v tistem kurniku: konjska oprema na leseni steni, bikovka. Sedla. Tresoč od razburjenja, sem polizal madež v Carlinih bombažnih hlačkah. Tako torej diši svet velikih, žensk. Samo obotavljivi udarci s paličicami, ki jih izrezljavamo iz oreha, puščajo maroge. Moj nož z osmimi zložljivimi deli povzroči vznemirjenje, osem funkcij, s škarjami za nohte in pilico vred, prinesen iz Švice. Ob koncu poletja bo križ zlizan, zbledel. Mati, ki kliče moje ime, takrat še ni zaljubljena v moža iz pisarne, svojega šefa. Oče, ki puško razstavlja, sestavlja in spet razstavlja. Puška s toplim kopitom iz rdečkastega lesa. Madež na betonskih tleh v Carlini kleti ima obliko psa, točno. Štiri tačke, gobec, rep. Gobec. Zajce strelja njen stari oče z mesarsko pištolo, pozneje prav tako hočem imeti na obrazu take velikanske bele brke, sprožiti. Pustiti izkrvaveti, odreti kožo. Izprazniti. Igram se smrt in ležim v njenih dekliških rokah, pustim se oblizovati od glave do pete. Ne smem ničesar pokazati, ničesar čutiti. Pozneje mora umreti, na milost in nemilost je prepuščena meni. Mojim spretnim rokam, majhnemu jeziku, mojim čistim zobem, prstom. Moji nenatančni, pubertetniški jezi. Onanija je nezdrava, bolna.

Na Martocchievi nočni omarici je ležal kup obrabljenih zvezkov *Reader's Digest*. Zdaj je bilo v hiši zelo tiho, v roke sem vzel enega izmed zvezkov in ga prelistal.

"Neumna publikacija," je rekel Martocchia.

Še zmeraj je ležal na hrbtu in me pogledal s koticom očesa.

"Tudi jaz bi storil to," je rekel.

"Kaj storil?"

"Sedel bi k spečemu Martocchiu v sobo. Se skril. Izogibal. Izginil," je rekel.

Molče sem listal naprej. Ognjeniki. Izumrle živalske vrste. Ledeniki, ki se topijo. Vsi velikani svetovnih morij. Potovanja s celine na celino. Kdo je izumil električni stol? Likalnik? Kako sem premagal svojo bolezen! Moja prva domača žival! Širokoglavi plazeči vrečar.

"Revija za idiote," je lajal Martocchia.

"Zakaj sploh je pri vas?"

"Z mano gre bliskovito navzdol. Serija, ki se razteza čez štiri številke, se ukvarja z ljudmi, ki so za las ušli smrti. Zelo pomirjevalno. Čeprav vsi seveda lažejo. Rak. Grozljive nesreče. Notranje poškodbe. Krvave zadeve. Podedovane svinjarije. Odstranjeni organi. Čudež za čudežem. Zelo pomirjevalno. Ravno ponoči, ko je v hiši tako mirno, da ti kri po glavi buči kot reka."

Stokajoč je vstal, iz njegovih ust je visela slinasta nit. Na hodniku so se približevali glasovi in koraki, molčala sva, dokler se niso oddaljili.

"Mene so zmeraj zanimale samo tri stvari," je rekel Martocchia. "Gledališče. Dante. Ženske. To je vse."

"Čaj?" sem vprašal. "Kavo?"

"Čaj. Bedarija. Hamlet. Je bila moja bleščeča vloga. Gledališče na turneji po vsej Italiji. Po navadi sem svoje občudovalke vzel takoj v garderobo. Med rožami. Modri Natan. Beneški trgovec. Bleščeče vloge, kot rečeno. Nekoč je kritik Ricasoli padel v sredo boja. Dama naga na mizi za ličenje, jaz kostumiran v Prospercija prek nje, v njej. Odtlej zaklepam vrata. Zmeraj. Krvosesu je zaprlo sapo, mamma mia. Moj meč je tičal globoko v držaju. Glavna moška vloga v razkrečenih nogah v mestu znane soproge."

Na tiho se je smehljaj in me prosil, naj odgrnem zavese. V prostor je ostro zasijalo sonce, Martocchia je ležal stegnjen in z odprtimi očmi gledal v luč. Veterani so raztreseni sedeli v parku. Daleč drug od drugega so bolščali v praznino, kadili. Eden je imel na glavi kapo. Lorenzini se je s še dvema drugima rekrutoma ravno loteval košnje še zadnjega ostanka trave. Slišal sem šviganje kose in ujel muho, jo ob prvem poskusu zadržal v roki in jo, presenetljivo, potem izpustil. Čez nekaj sekund sem ubil potem

drugo, nezbrano sem udaril. Na hrbtišču roke mi je ostala tekočina. Razmazano telo sem otresel na tla, ga potisnil pod Martocchievo posteljo.

"Zaupno," je rekel, "imaš izkušnje?"

Sédel sem na njegovo posteljo, Gosto listje je pokrivalo okno, zadaj je bilo mogoče videti del strehe glavnega trakta, nejasno migetajočega, kot da bi puhtelo v vročini.

"Ženske," je rekel Martocchia, "se spoznaš nanje?"

Napravil je kratek premor in me zgrabil za roko. Zunaj na hodniku so na linoleju cvilili gumijasti podplati, zaloputnila so se vrata.

"Že vidim. Nobenih izkušenj. Vendar brez skrbi. Pri tvoji starosti to ni še nobena tragedija. Vihravi bikci, ki prekoračijo mero. Pravi mojster pa ne hiti. Vzame si veliko časa."

Martocchia je spustil mojo roko.

"Na Siciliji sem se neke ženske štiri noči zapored samo poznavalsko dotikal in jo božal. Naužiti sem se hotel poželenja po njej, razumeš? Šele peto noč sem jo ljubil. Seveda je pa treba vedeti, kako se temu streže. Jaz to vem. To mi lahko verjameš. Imel sem ne samo telo te ženske, temveč tudi njeno dušo."

Martocchiev obraz je žarel. Trzajoč je premikal svojo ponosno, golo glavo.

"Samo pomisliti moram na besedo 'ljubezen' in že se mi tresejo kolena."

Odkril je odejo in mi pokazal svoje kosmate noge, ki so se pretirano tresle.

"Sad moraš tako dolgo iztiskati, da iz njega ne pride več niti kapljica soka," je šepetal, "in če sad ni lep, popoln, ga sploh ne akceptiram." Neumite noge so zaudarjale, pokrtil sem ga. V parku je bilo slišati glasne glasove, zato sem se postavil k oknu. Lorenzini in oba druga rekruta so se prepirali z nekim veteranom, ki je stal v nepokošeni travi in sem ter tja mahal s koso. Zemlja na neutrjeni dovoznici je bila suha in svetla in se je kot pesek prašila pod kolesarjevimi kolesi.

"Vedno sem iskal lepoto," je rekel, "ampak kdo tega ni? V moji komodi boš našel ovojnico brez napisa." Pokazal je na nočno omarico, jaz pa sem odprl tri predale in jih preiskal. Našel sem zdravila, odrske fotografije, robčke, očala z razbitim steklom, iz revije za moške iztrgane strani, kondome, mrežo za lase in, končno, ovojnico.

"Odpri jo, daj, preberi."

Rumenkast papir je imel zapleteno vodno znamenje in ročno izdelan rob. Pisava je bila izostreno jasna in ni bila napisana s pomožnimi črtami.

"Preberi," je ponovil, "to je to. Moj dokončni seznam. Daj!"

1: Noge/prsti

2: Ritka

3: Roke

4: Prsi

5: Sramne ustnice

6: Ustnice

7: Gležnji

8: Trebuh/popek

9: Vrat

10: Hrbet

"In?" je vprašal Martocchia, ne da bi počakal na odgovor, "Moj čisto osebni seznam ženskih delov telesa. Veliko let sem se ukvarjal s tem. Leta in leta spreminjal, zavrgel, na novo odkrival in se začel zanimati za druge stvari. Vendar bi to bilo lahko dokončno. Pred tremi tedni sem ga končal."

"Kdaj?"

"Nikar ne misli, da poželenje popusti. Velika zmota, mladi mož. Vse bi dal za zadnjo noč z žensko. Vse. Svoj vid, sluh, glas. Vse. Samo rok ne."

Prevedel in spremno opombo napisal **Slavo Šerc**

Hansjörg Schertenleib se je rodil leta 1957 v Zürichu. Izučil se je za stavca in tipografa, od leta 1981 pa živi kot svobodni pisatelj. Nekaj časa je bival na Dunaju in v Londonu, zdaj je njegovo stalno bivališče v Švici, v Beinwilu/See. V sezoni 1990/91 je bil hišni avtor pri baselskem gledališču, pa tudi sicer je avtor številnih iger, uprizorjenih na nemških in švicarskih odrih. Poleg gledaliških iger piše tudi radijske igre, pesmi in seveda prozo. Za svojo ustvarjalnost je prejel številne literarne štipendije in nagrade, med drugim štipendijo *Pro Helvetia* in štipendijo Nemškega literarnega sklada, nagrado *Christine-Lavant* za liriko (1995),

nagrado *C. F. Meyer-Preis* (1983) in *Kranichsteinerjevo literarno nagrado* (1995).

Literarnemu občinstvu se je Schertenleib predstavil leta 1982 z zbirko pripovedi **Grip**. Leto pozneje je izšel roman **Die Ferienlandschaft** (Počitniška pokrajina). V obeh knjigah je že mogoče zaznati Schertenleibovo poetiko, ki bi jo lahko označili takole: iskanje izgubljenega otroštva, izgubljenih spominov in vsega pozabljenega.

V zbirki petih pripovedi **Die Prozession der Männer** (Procesija moških, 1985) Schertenleib prodira v prostor med fantazijo in resničnostjo. S senzibilnostjo in natančnostjo pripoveduje o osamljenosti in hrepenjenju ter krhkosti ljubezni, zanima ga pa predvsem iluzija, ki se pojavlja na ozadju resničnosti.

V pripovedi **Antiquar** iz leta 1991 spremljamo življenje Arthurja Dolda. To poteka urejeno, mirno in pregledno, potem pa se po napadu na njegovo trgovino, pri tem je ranjen, razkolje in Dolda tako še enkrat zagradi preteklost.

V romanu **Geschwister** (Brat in sestra, 1988) nas Schertenleib vodi prek švice na Dunaj, v Mehiko, Nemčijo in na otok Formentera; pripoveduje pa o bratu in sestri, ki sta se od mladosti komajda videla in se po dramatičnih dogodkih znova spominjata drug drugega. Učiteljica Martina po nekem škandalu na šolski konferenci zapusti Švico, da bi si končno uresničila življenjske sanje. Življenje Martininega brata, ki poteka neurejeno in brez stalne zaposlitve, dobi po avtomobilski nesreči novo vrednost, saj poskuša začeti "drugo življenje", ki je zanj izziv v pravem pomenu besede.

Po zbirki pesmi **Der stumme Gast** (Nemi gost, 1989) je Schertenleib leta 1996 izdal 448 strani obsežen roman **Das Zimmer der Signora** (Signorina soba) in z njim zasedel prvo mesto švicarske lestvice najboljše prodajanih knjig. Kritika ga je z navdušenjem sprejela in govorila o enem najzanimivejših sodobnih švicarskih romanov nasploh. Schertenleib pripoveduje o štiriindvajsetletnem Stefanu Montovaniju, ta potuje iz švice v Italijo na pogreb svojega očeta, ki se je ustrelil. Stefano je tik pred sprejemom na gledališko akademijo, očetov samomor pa komentira s temi besedami: "S to novico sem izgubil še tisti ostanek nedolžnosti, ki mi je ostala od otroštva." V Cremoni spet sreča svojo mladostno ljubezen Carlo von Carabinieri in z njo preživi neuspešno ljubezensko noč, naslednje jutro pa ga aretirajo, saj mora kot italijanski državljani še v vojsko (po ločitvi je namreč ostal pri materi v Švici, oče, italijanski delavec, pa se je z drugim sinom vrnil v Italijo). Vojaščino mora odslužiti v domu za vojne veterane. Pisatelj z mojstrskim občutkom opisuje morbidno ozračje v domu in zdi se, da leži njegova največja pripovedna moč ravno tam, kjer gre za na videz neatraktivna prizorišča, kakršno je ravno vojašnica.

Ko se Stefano pozneje prijavi na razpis za bralca besedil, ga voznik v jaguarju pripelje do vile ob Gardskem jezeru. V sobi, v kateri Signori in še drugim ženskam bere izbrana erotična besedila, so velikanske slike ženskih genitalij. V seriji manjka samo ena fotografija in Stefano dobi nalogo, da jo mora poiskati v Londonu, pa naj stane, kar hoče ...